



NAJBOLJ ODDALJENE REGIJE

V veljavi so posebni ukrepi v podporo razvoju najbolj oddaljenih regij Evropske unije, to je Gvadelupa, Francoske Gvajane, Reuniona, Martinika, otoka Mayotte in čezmorske skupnosti Saint-Martin (Francija), Azorov in Madeire (Portugalska) ter Kanarskih otokov (Španija). Namen te podpore je ublažiti posledice geografske oddaljenosti teh regij.

PРАВNA PODLAGA

Člena 349 in 355 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

OZADJE

Del ozemlja nekaterih držav članic EU se nahaja na območjih sveta, ki so daleč od Evrope. Te regije, imenovane najbolj oddaljene regije, se spopadajo s številnimi težavami, ki so povezane z njihovimi geografskimi značilnostmi, zlasti z oddaljenostjo, otoško lego, majhnostjo ter neugodno topografijo in podnebjem. Gospodarsko so odvisne od omejenega števila proizvodov (pogosto kmetijskih proizvodov ali naravnih virov). Naštete značilnosti zmanjšujejo njihove možnosti za prihodnji razvoj.

Status najbolj oddaljene regije ima trenutno naslednjih devet regij:

- pet francoskih čezmorskih departmajev – Martinik, Mayotte, Gvadelup, Francoska Gvajana in Reunion;
- ena francoska čezmorska skupnost – Saint-Martin;
- dve portugalski avtonomni regiji – Madeira in Azori;
- ena španska avtonomna skupnost – Kanarski otoki.

Poudariti je treba, da najbolj oddaljene regije niso isto kot čezmorske države in ozemlja EU. 25 čezmorskih držav in ozemelj je ustavno povezanih z naslednjimi državami članicami: Dansko, Francijo, Nizozemsko in Združenim kraljestvom. Čezmorske države in ozemlja niso del enotnega trga in morajo spoštovati obveznosti, ki jih imajo tretje države v zvezi s trgovino, predvsem pravila v zvezi s poreklom, sanitarne in fitosanitarne standarde ter zaščitne ukrepe. Pridružitve čezmorskih držav in ozemelj k EU je opredeljena v Sklepu Sveta 2013/755/EU, ki je bil sprejet 25. novembra 2013. Člen 355 Lizbonske pogodbe Evropskemu svetu omogoča, da na pobudo zadevne države članice spremeni status posameznih francoskih, danskih in nizozemskih čezmorskih držav ali ozemelj (tj. najbolj oddaljenih regij ali čezmorskih držav in ozemelj), ne da bi morala biti Pogodba v ta namen spremenjena. Tako je imel na



primer Saint Barthélemy do konca leta 2011 status najbolj oddaljene regije, leta 2012 pa mu je bil podeljen status čezmorske države in ozemlja. Ravno obratno pa je bilo v primeru otoka Mayotte, ki je najprej imel status čezmorske države in ozemlja, nato pa je s sklepom Sveta dobil status najbolj oddaljene regije.

Tabela: Podatki o najbolj oddaljenih regijah

	Oddaljenost od prestolnice države (km)	Površina (km ²)	Št. prebivalcev	BDP na prebivalca kot delež povprečja EU (EU = 100) (*)
EU-28	—	4 407 569,1	508 450 856	100
Francija***	—	633 186,6	66 415 161	106
Portugalska	—	92 226,0	10 374 822	77
Španija	—	505 944,0	46 449 565	90
Azori	1 548	2 322,0	245 766	69,2
Kanarski otoki	1 850 (povprečje za vse otoke)	7 445,0	2 135 722	78,2
Gvadelup	7 578	1 681,6	393 392	73,1
Francoska Gvajana	7 841	83 533,9	262 527	58,4
Madeira	1 041	802,0	256 424	73,39
Martinik	7 641	1 128,0	376 847	77,03
Reunion	9 921	2 503,7	850 996	69,92
Saint-Martin**	6 700	86 (53 za francosko stran)	36 457	—
Mayotte	8 44	374,0	235 132	30,75

(*) Podatki za leto 2015, razen za Azore, Madeiro, Martinik (2014) in Gvadelup (2016); vira: Eurostat, Statistics Portugal.
(**) Vira: Institut national de la statistique et des études économiques (nacionalni inštitut za statistiko in ekonomske študije (INSEE) (Francija), 2015, in Ministère Français des Outre-Mer (francosko ministrstvo za čezmorska ozemlja). V zvezi z BDP aktualni podatki niso na voljo.
(***) Skupna površina za Francijo vključuje najbolj oddaljene regije, ne pa tudi čezmorskih držav in ozemelj.

Vir: Eurostat 2015

CILJI

Najbolj oddaljene regije so, ne glede na veliko razdaljo, ki jih ločuje od evropske celine, sestavni del Evropske unije in njen pravni red se na njihovem ozemlju uporablja v celoti. Zaradi njihove posebne geografske lege in s tem povezanih težav pa je treba politike EU prilagoditi njihovemu posebnemu položaju.



Ustrezni ukrepi se nanašajo zlasti na področja, kot so carinska in trgovinska politika, davčna politika, prostotrgovinske cone, kmetijska in ribiška politika ter pogoji za preskrbo s surovinami in bistvenimi izdelki za široko porabo. Potrebam teh regij je mogoče prilagajati tudi pravila glede državne pomoči in pogoje dostopa do strukturnih skladov in horizontalnih programov EU (npr. s posebnimi dodelitvami iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) za najbolj oddaljene regije).

Poleg posebnih dodelitev iz ESRR najbolj oddaljene regije, kar zadeva področje kmetijstva, sredstva prejemajo tudi iz programov POSEI (programi možnosti za oddaljene in otoške regije), ki se financirajo iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) (glej spodnjo tabelo). Programi se osredotočajo na dve glavni vrsti ukrepov:

- posebne ureditve preskrbe, namenjene omilitvi dodatnih stroškov preskrbe, ki se nanašajo na bistvene proizvode za prehrano ljudi, za predelavo ali za uporabo kot kmetijski vložki,
- ukrepe v podporo lokalni kmetijski proizvodnji.

Za programsko obdobje 2014–2020 je bilo iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov za najbolj oddaljene regije dodeljenih približno 13 milijard EUR, in sicer kot sledi:

Tabela: Sredstva iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladi ESI), ki so bila za obdobje 2014–2020 dodeljena za najbolj oddaljene regije

Sredstva iz skladov ESI, ki so bila dodeljena za najbolj oddaljene regije	(v milijardah EUR)
Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) (vključno s posebnimi dodelitvami za najbolj oddaljene regije in evropskim teritorialnim sodelovanjem)	5
Evropski socialni sklad (ESS) (vključno s pobudo za zaposlovanje mladih)	1,9
Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP)	1,5
Program možnosti za oddaljene in otoške regije (POSEI) (financiran iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS))	4,6
Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR)	0,3
Skupaj	13,3

Vir: Evropska komisija, četrty forum najbolj oddaljenih regij, 30. in 31. marca 2017

Komisija je v svojem predlogu o kohezijski politiki po letu 2020 predvidela nadaljevanje posebnega dodeljevanja sredstev iz sklada ESRR v višini več kot 1,5 milijarde evrov za najbolj oddaljene regije. Prejele bodo tudi 270 milijonov EUR v okviru programov sodelovanja („Interreg“).



EVROPSKA STRATEGIJA ZA NAJBOLJ ODDALJENE REGIJE

Komisija je oktobra 2017 objavila sporočilo (COM(2017)0623) z naslovom „Trdnejše in prenovljeno strateško partnerstvo z najbolj oddaljenimi regijami“. V okviru strategije je predlagan nov pristop za boljše obravnavanje posebnih potreb vsake od devetih najbolj oddaljenih regij EU. To jim bo pomagalo ustvariti nove priložnosti za prebivalce, izboljšati konkurenčnost in inovativnost v sektorjih, kot so kmetijstvo, ribištvo in turizem, ter poglobiti sodelovanje s sosednjimi državami.

Strategija temelji na štirih stebrih, ki so:

- nov model upravljanja, ki temelji na močnem partnerstvu,
- gradnja na prednostih najbolj oddaljenih regij,
- omogočanje rasti in ustvarjanja novih delovnih mest in
- poglobitev sodelovanja.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA:

Čeprav vse odločitve v zvezi s podeljevanjem statusa najbolj oddaljenih regij sprejme Evropski svet, ima Parlament pri podpori tem regijam zelo dejavno vlogo.

Evropski parlament ima pri zakonodaji, ki zadeva najpomembnejše politike EU, kot so regionalna, kmetijska, ribiška in izobraževalna politika, enaka pooblastila kot Svet. Pri svojem delu upošteva poseben položaj najbolj oddaljenih regij in podpira pobude, ki so namenjene pospeševanju njihovega razvoja.

Parlament je med pogajanja o regulativnem okviru za obdobje 2014–2020 podprl načelo, da bi bilo treba najbolj oddaljene regije glede stopenj sofinanciranja, posebnih določb Evropskega sklada za regionalni razvoj za donosne naložbe v podjetjih in posebnih pravil za programe evropskega teritorialnega sodelovanja obravnavati ločeno. Nadalje je leta 2014 sprejel resolucijo o čim boljšem izkoriščanju potenciala najbolj oddaljenih regij z ustvarjanjem sinergije med strukturnimi skladi in drugimi programi EU. V tej resoluciji je opozoril na posebnosti najbolj oddaljenih regij in poudaril, da je treba razvijati sinergije med podporo iz strukturnih skladov za najbolj oddaljene regije in programov na ravni EU, kot so Obzorje 2020 ter programa LIFE+ in COSME.

Nedavno pa je Parlament razpravljal o samoiniciativnem poročilu o najbolj oddaljenih regijah, ki se osredotoča na izvajanje člena 349 PDEU in pokriva področja, kot so evropska trgovinska politika, pomorska politika, ribištvo in modra rast, kohezijska politika, okolje in energija.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
05/2019

